

Kirjallisuutta – Litteratur

Tutkimuksellinen henkilökuva Sakari Pälsistä

METSOLA, MIRJA & JUKKA RELAS (2017; toim.).
Sakari Pälsi – elämä ja työt. 383 s. Into, Helsinki.

Henkilöhistorian kirjoittamiseksi on monta vaihtoehtoa, jotka määrittävät näkökulman ja lopulta myös tavoitteena olevan teoksen muodostaman kokonaisuuden. Perinteisin toteutustapa lienee se, että toimeen tarttuu yksi kirjoittaja, joka narraation keinoin piirtää kirjallisen muotokuvan kohteena olevasta henkilöstä. Tällaisesta ratkaisusta on syntynyt lukuisia, useimmiten toinen toistaan hienompia kirjoja, jotka liimautuvat käteen ensimmäisistä sanoista alkaen. Pääsääntöisesti näin kirjoitetut elämäkerrat perustuvat kohdehenkilön elämän syvälliseen tuntemiseen sekä laajaan lähdeaineistoon ja siihen perustuvaan kattavaan tutkimukseen. Tuorein lukemani tällainen on tietokirjailija Helena Ruuskan (2018) äskettäin ilmestynyt henkilöhistoria yhdestä Suomen tunnetuimmasta kuvataiteilijasta, Hugo Simbergistä. Kun elämäkerralliseen lähestymistapaan lisätään kirjoittajan luoma vahva yhteiskunnallinen konteksti – historia, aikakauden tavat ja normit, Simbergin kohdalla vallitsevat taidesuuntaukset ja muut kuvataiteeseen tuolloin vaikuttaneet seikat – piirtää kirja uskottavan henkilöku- van ja tarjoaa kiehtovan lukukokemuksen.

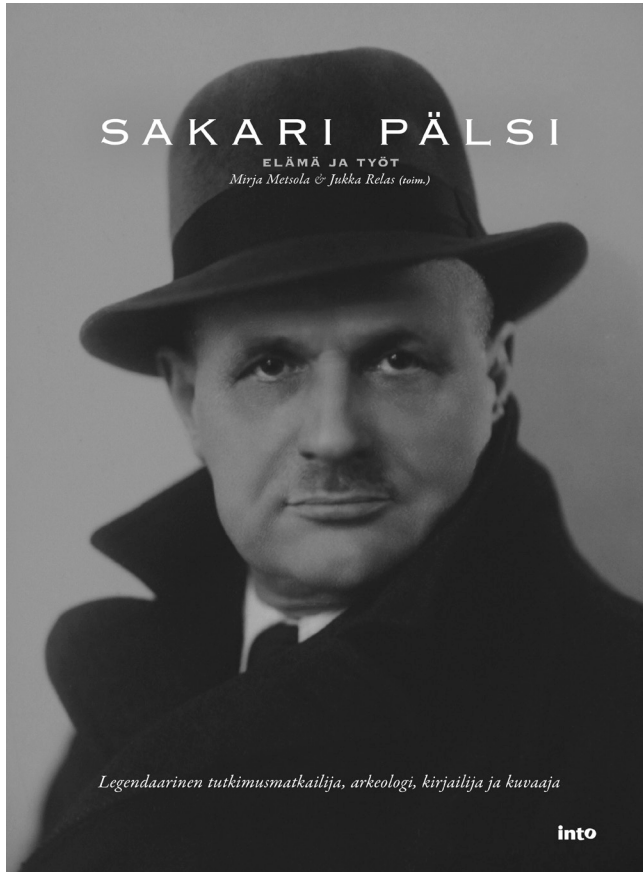
Toinen yleinen toteutustapa on toimitettu artikkelikoelma. Tällaisesta on kyse nyt tarkasteltavana olevassa Sakari Pälsin elämäkerrassa. Pälsistä on kirjoitettu paljon, ja hänen itsensä tuottamia tarinoita – niin tietokirjallisia, kaunokirjallisia kuin valokuvia ja liikkuviakin

kuvia – on ollut julkisuudessa runsain mitoin jo hänen elinaikanaan. Mutta vasta nyt, 2010-luvun kaartuessa kohti loppuaan, Pälsistä on laadittu ensimmäinen kattava elämäkerta. Asialla on kokolailla nuori seura, Sakari Pälsin seura, joka on 2000-luvun alussa alkanut vaalia tämän jo elinaikanaan kuuluisan, poikkeuksellisen monipuolisen ja aina uteliaan arkeologin, kansaperinteen tutkijan ja tutkimusmatkajaan moninaista perintöä. Pälsi-elämäkerta on siten kulttuuriteko kerrassaan.

Kun yhteen kirjoittajaan tukeutuvan kerronnan etu on vahva ja yhtenäinen näkemys kohteesta ja usein jäntevä kerronta, on monen kirjoittajan hyödyntämisen etu monipuolinen ja syvälinen ymmärrys kaikista niistä ulottuvuuksista, jotka on syytä omaksua kohdehenkilön elämän ja työn ymmärtämiseksi. Ja näitä Pälsissä todella riittää. Niinpä artikkelikokoelma on hänen kohdallaan monin tavoin itsensä selvä ja helposti perusteltu ratkaisu.

Kirjan toimittajat, ohjaaja ja toimittaja Mirja Metsola sekä etnologi Jukka Relas, ovat onnistuneet kutsumaan kirjoittajiksi useiden alojen parhaat asiantuntijat, joista kukin on saa-

nut kertoa annetussa laajuudessa Pälsin ansioista omalla osaamisalueellaan. Lopputulos hivelee mieltä monella tavalla. Pitkissä teksteissä kerrataan monipuolisesti Pälsin elämäankaari tärkeine paikkoineen, laajoine matkoineen ja olennaisine ajattelutapoineen. Lukija saa teksteistä tukeeseen Pälsin elinajan yhteiskunnallisen kontekstin, joten Pälsin moninaiset mielenkiinnon kohteet on helppo kiinnittää sekä toisiinsa että osaksi ajan henkeä. Lyhyemmät

Legendaarinen tutkimusmatkailija, arkeologi, kirjailija ja kuvaaja

tekstit pureutuvat usein erityisiin kysymyksiin, mutta asetuvat mielekkäästi yhteen hyvin rakennetun taustoituksen ansiosta.

Artikkelimuotoisessa teoksessa toimittajilla on keskeinen rooli. He kirjoittavat synopsiksen ja määrittävät, minkälaista teosta ollaan tekemässä – ja kenelle. Kirjoittajien tunnistaminen ja sitouttaminen on oma haasteensa, jonka vaatimaa työmäärää ei voi vähätellä. Edelleen tekstien rajapintojen ja mahdollisten päällekkäisyyksien karsiminen kuuluvat toimittajien työhön. On saatava monesti aika kirjavakin joukko kirjoittajia tekemään samaa teosta.

Pälsin elämäkerran toimittajilla on selvästi ollut vahva näkemys siitä, minkälaista kokonaisuutta tavoitellaan – muuten lopputulos ei olisi näin kiinnostava ja mukaansa tempaava. Kirjan lähdeaineisto on mittava ja sitä on käytetty huolellisesti artikkeleissa esiteltävän tutkimuksen tukena. Huolellisuus ja omistautuneisuus välittyvät ulkoisemmistakin seikoista. Ensinnäkin teoksen graafinen suunnittelu ja kirjan kuvamaailma on toteutettu erinomaisen taidokkaasti. Tämä on vaatinut huolellista ar-

kistotyötä ja hyvää graafista näkemystä – Pälsin elämäkertaa on kaunis kirja. Toinen yhtä tärkeä seikka on kirjan kielenhuolto ja kustannustoimittaminen. Se on erityinen haaste juuri artikkelikokoelman kohdalla, koska kirjan tulee muodostaa kielellisesti ja esitystavaltaan eheä kokonaisuus. Myös tässä on onnistuttu tavattoman hyvin.

Entä löytääkö lukija kirjan tarinan, eli Pälsin elämän kertomuksen, kun se on kätketty artikkelien juoksuputukseen? Kyllä löytää, vieläpä oikein hyvin. Tällaisenaan Pälsin elämäkerta on kohteensa näköinen kirja mitä parhaimmalla tavalla.

KIRJALLISUUS

Ruuska, H. (2018). *Hugo Simberg – pirut ja enkelit*. 431 s. WSOY, Helsinki.

MARKKU LÖYTÖNEN
Geotieteiden ja maantieteen laitos,
Helsingin yliopisto

Helposti luettavaa politiikkaa maailmantaloudesta

TAPIO, TUOMAS (2018). *Geotalouden paluu. Kiristyvä maailmantalous ja Suomen vaihtoehdot*. 200 s. Teos, Helsinki.

Geotalouden paluu on laajalle yleisölle suunnattu tietokirja. Vaihtoehtoisesti sitä voisi kuvailla pitkäköksi pamfletiksi. Teoksen kirjoittaja, kansainvälisistä suhteista Geneven yliopistosta aikoinaan väitellyt Tuomas Tapio on diplomaatti, joka on erikoistunut kauppapolitiikkaan. Kirjan ydin onkin vahvasti kansainvälisessä politiikassa. Otsikon perusteella lukija voi odottaa, että kirjassa käsitellään maantieteellisesti kiinnostavia asioita, jotka kytkeytyvät geopolitiikan tutkimukseen ja talousmaantieteeseen. Otsikossa mainittu ”geotalous” tarkoittaa kuitenkin tässä tapauksessa ensisijaisesti nationalismiin ja protektionismiin lisääntymistä maailmantaloudessa. Rajojen voimistuminen ilmenee tullessa ja poliittisina jännitteinä. Kirja täten keskittyy pääasiassa markkinatalouden nykyongelmiin. Maailmantalouden kitkeränkatkerasta muutoksesta Tapio nostaa esimerkeiksi Britannian eron Euroopan unionista, Donald Trumpin vaalivoiton Yhdysvaltain presidentinvaaleissa ja Kiinan strategisten alojen tukimanoöverit. Kansallisvaltioissa ilmiötä puolestaan kuvaavat populististen puolueiden kannatuksen kasvu ja erityisesti vapaan liikkuvuuden sekä maahanmuuton kritiikki. Tekijä kutsuu näitä ilmiöitä ”käpertymiseksi”.

Kirjassa on ilman esipuhetta reilut 32 000 sanaa, jotka mahtuvat noin 170:een harvasti taitettuun sivuun. Ko-

konaismitta jää siis varsin lyhyeksi; itsekin luin teoksen kahdessa päivässä. Leipätekstin lisäksi kirjassa on 191 alaviitettä, jotka nostavat kokonaispituuden tasan 200 sivuun. Osa alaviitteistä on akateemisia tutkimuksia. Suurin referenssipinta kohdentuu kuitenkin politiikkojen puheisiin, aikakauslehtiin ja ajatushautomoiden raportteihin.

Johdannon lisäksi kirjassa on seitsemän päälukua, joissa jokaisessa on kolme tai neljä alalukua. Avainsanoja ovat globalisaatio, markkinatalous ja vapaakauppa. Lukujen teemat kiteyttävät koko kirjan rakenteen: ensimmäiset kolme lukua käsittelevät ilmiöitä (globalisaatiota, talouspolitiikkaa ja maailmantaloutta) ja viimeiset neljä lukua tarkastelevat erilaisia tapauksia, jotka kohdentuvat EU:hun (luku 4), Yhdysvaltoihin ja Aasiaan (luku 5), kauppajärjestöihin ja -neuvotteluihin (luku 6) sekä Suomeen (luku 7).

Tapio käyttää argumentaationsa tukena globaalitason tilastoja maailmantalouden kehityksestä. Eräs silmään pistävä piirre tilastojen käytössä on, että valtaosassa vuositasolla kerätyt tiedot loppuvat vuoteen 2009 eli juuri vuoden 2008 pankki- ja rahoitussektorikriisiä seuranneeseen aikaan. Ottaen huomioon, että kirja on julkaistu vuonna 2018, olisi uudempiakin, maailmantalouden tilastollista toipumista sisältäviä vuosia, voinut mahtua mukaan. Toisaalta valintaa voi perustella sillä että kirja pyrkii nimenomaisesti nostamaan maailmantalouden ongelmia näkyväksi. Rajauksessa on kuitenkin

ongelmansa. Kun jokainen teoksessa esiteltävä käyrä päätyy jyrkkään alamäkeen, saa lukija liian pessimistisen kuvan maailmantalouden tilanteesta. Diagrammeilla pystytään tunnetusti vaikuttamaan mielikuviin. Osassa kuvioista käytetään kuitenkin myös tuoreempia tilastoja. Mielestäni tutkimuksellisempi tarkastelu olisi parantanut lopputulosta tuoden samalla analytiikkaa aiheeseen, joka sitä ehdottomasti vaatii.

Tilastokikkailu on nähdäkseni turhaa, koska laaja maailmantaloustilanteen kuvaus on tehty luke mattomia ja ne vahvistavat Tapion esittämät näkemykset suurista vaihteluista ja epävarmuuden kasvusta. Protektionismin nousu on tosiasia, ja etenkin Yhdysvaltojen ja Kiinan toisilleen asettamat tullitariffit on jo useassa keskustelussa luokiteltu kauppasodaksi. Tietynlaisena johtopäätöksenään Tapio peräänkuuluttaa vapaan kaupan tärkeyttä ja sen tuomia etuja. Samalla Suomen näkökulmasta korostetaan EU-jäsenyyden tärkeyttä vakautta tuovana kontekstina avoimelle taloudelle. Kansainvälinen talous tulee kirjoittajan mukaan kestämään lyhyen aikavälin myrskyt pidemmällä tähtäimellä, mutta samalla aiemmat toimintamallit ja käytänteet muuttuvat.

Pamfleteille tyypillisesti kirja oikoo monia tutkimuksellisesti vaikeita asioita ja tyytyy useasti jäämään yleistiedon tasolle. Kirjan keskeinen viesti on markkinatalouden toimivuuden välttämättömyys. Tämä ei ole mitenkään yllättävä pääsanoma. Teos onkin selvästi yhden asiantuntijan kirjoittama näkemys kansainvälisen politiikan tilasta ja sen vaikutuksista talouteen. Niin maantiede kuin taloustiedekin on käytännössä karsittu argumentaatiosta pois. Toisin sanoen talusteoriaa tai taloustieteilijöiden töitä ei käytetä muina kuin anekdooteina. Valinta on ymmärrettävä, koska kirja on suunnattu laajalle yleisölle ja tutkijoiden teorit yleensä koetaan monimutkaisiksi ja vaikeiksi ymmärtää. Aihepiiriä tuntevalle lukijalle tämä

on kuitenkin pettymys. Helppous myy, mutta ei ole paras mahdollinen tapa käsitellä monimutkaisia ilmiöitä.

Maantieteilijää kirjassa todennäköisesti kiinnostaa eniten toisen pääluvun (”Mikä meitä ahdistaa”) alaluku ”Talousmaantieteen uusjako”, joka on nelisivuinen kirjoitus maailmankaupan jakautumisesta eri mantereiden kesken.

Maantieteellisestä perspektiivistä huolimatta esitys jää kovin yksinkertaistetuksi – onhan talousmaantiede paljon muutakin kuin tiiviissä muodoissa esitettyjä kauppasuhteita. Alan harvat ja yksittäiset viittaukset koskevat ainoastaan jokaiselle talousmaantieteilijälle tuttua Peter Dickenin oppikirjaa *Global shift* (1986). Maantieteellisen käsitteilyn puute näkyy myös Tapion terminologiassa ja tarkastelutavoissa. Yksinkertaisimmillaan ”geo” muuttuu hänen suussaan nurkkakuntaisuudeksi tai vähintään paikallisuudeksi.

Kirjan yleistajuisuus vähentää sen käyttökelpoisuutta muuna kuin yleistietoteoksena. Esimerkiksi yliopistollisena oppikirjana käyttöarvo on varsin olematon. Teoksen teesitkään eivät tunnu mullistavilta; ni-

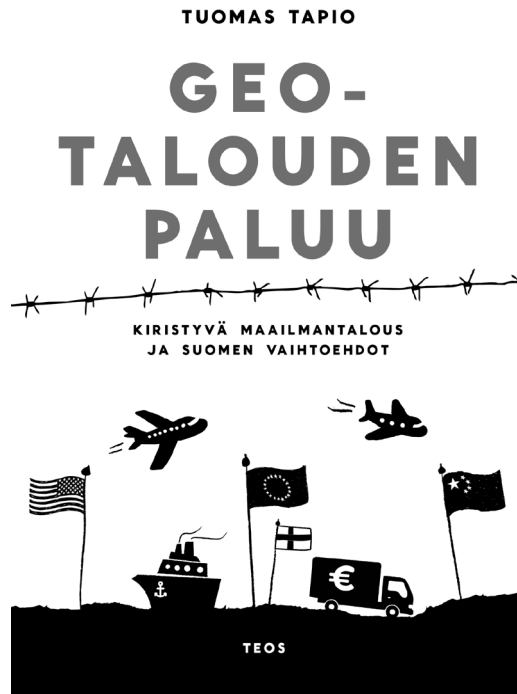
hin on helppo päätyä hyvän talous- ja yleistiedon pohjalta. Suosittelen kirjaa ensisijaisesti kaikille yleistajuisten ajankohtaisten puheenvuorojen ystäville, jotka haluavat nopeasti luettavan ja helposti lähestyttävän yleiskuvauksen kansainvälisestä politiikasta ja taloudesta.

KIRJALLISUUS

Dicken, P. (1986). *Global shift* (1. p.). 456 s. Harper & Row, London.

TOMMI INKINEN

Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus & Brahea keskus, Turun yliopisto

Oikeudenmukaisuuden monet kasvot

HÄYRY, MATTI, TUIJA TAKALA & JOHANNA AHOLA-LAUNONEN (2018; toim.). *Oikeudenmukaisuuden ongelma*. 343 s. Gaudeamus, Helsinki.

Oikeudenmukaisuus on pulmallinen ilmiö, jonka sisältö muuttuu jatkuvasti niin yksilötasolla kuin yhteiskunnallisestikin. Jokaisella on valmius tunnistaa oikeudenmukaisuus omien reaktioidensa ja tekojensa kautta, mutta tuskin kukaan osaa pelkistää sitä aukottomaksi säännöstmiksi. Mittakaavan toisessa päässä oikeudenmukaisuus laajenee kokonaisten yhteiskuntajärjestysten perustaksi, vaikka kieltäytyy asettumasta kaikkien hyväksymään tai pysyvään muotoon. Pohjimmiltaan oikeudenmukaisuuden luonteenomaisimpia piirteitä ovatkin pysyvä uudelleenmäärittely, keskustelunalaisuus, uusista näkökulmista rikastuminen sekä tasapainoilu tapauskohtaisuuden ja yleismaailmallisuuden välillä.

Tätä taustaa vasten on luonnollista, että tuoreen teoksen kirjoittajat varovat antamasta oikeudenmukaisuudelle yksiselitteistä määritelmää. Sen sijaan he lähestyvät aihetta lukuisista suunnista ja monentyyppisillä otteilla. Käsitellyn viitekehukset ja mittakaavat vaihtelevat yhdenvertaisuuden universaaleista periaatteista työpaikkojen johtamiskulttuureihin sekä vammaisuuden yhteiskunnallisesta määrittelystä hyvinvointivaltion purkautumiseen, muutamia esimerkkejä mainitakseni.

Välillä sukellaan myös menneisiin aikoihin; oikeudenmukaisuuden juuria etsitään niin *Vanhasta testamentista*, antiikin filosofiasta kuin 1800-luvun lopun sääty-yhteiskunnastakin. Anekdoottitasolla todetaan jopa kapusiiniapinoiden ja simpanssien reagoivan epäoikeudenmukaisuuteen.

Kun näkökulmat ovat näin moninaisia, on luontevaa lähteä liikkeelle oikeudenmukaisuuden hahmottomasta perusluonteesta. Teoksen toimittajat, johtamisen filosofian professori Matti Häyry, tutkimuspäällikkö Tuija Takala ja yhteiskuntafilosofi Johanna Ahola-Lauonen, huo-

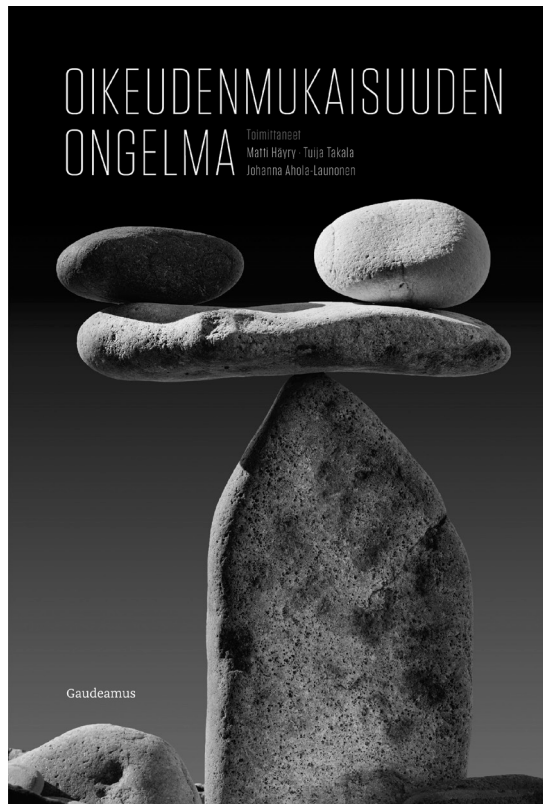
mauttavat johdannossaan oikeudenmukaisuuden olevan auttamattoman ristiriitainen asia siitakin huolimatta, että lähes kaikki ihmiset kannattavat sitä. Heidän mukaansa oikeudenmukaisuuteen liittyvät konfliktit nousevat esille heti kun termin sisältöä lähdetään täsmentämään. ”Joku haluaa talouskasvua, toinen puhuu köyhien ja syrjäytyneiden auttamisesta”, toimittajat kiteyttävät (s. 9).

Teoksen taustalla on Suomen Kulttuurirahaston rahoittama, eri alojen vuoropuhelua edistävä Argumenta-hanke. Oikeudenmukaisuutta jäljitettäessä monitieteisyys on erityisen perusteltua. Historiatieteet auttavat ymmärtämään, miten oikeudenmukaisuus on eri aikoina hahmot-

tunut, yhteiskunnallinen tutkimus johdattaa tämänhetkisten keskusteluasetelmien äärelle, psykologia palauttaa oikeudenmukaisuuden tunnepohjaiseksi reaktioksi maailmaan, ja filosofia kokoaa juonteet yhteen tarjoamalla sekä teoreettisia kädensijoja että käytännön esimerkkejä. Ilahduttavaa kyllä, kaikki nämä näkökulmat pikemminkin täydentävät toisiaan kuin huutavat omaa totuuttaan. Lähes jokainen kirjoitus onnistuu sekä hajottamaan yleiskuvan että kokoamaan sen uudestaan. Huomiot vedetään lopussa ansiokkaasti yhteen, mutta lähes yhtä arvokasta antia on kirjoitusten välisestä ristiriidoista ja vienoista jännitteistä kumpuava moninaisuus.

Vaikka teos osoittaa, että oikeudenmukaisuus on mietityttännyt filosofeja

ja muita oppineita antiikin ajoista saakka, on tarkastelun painopiste perustellusti 1900- ja 2000-luvuilla. Oikeudenmukaisuuden teorian lähihistoriaa kuvattaessa avainasemaan nousee yhdysvaltalaisfilosofi John Rawls, jonka ajatuksiin tukeudutaan useassa kirjoituksessa. Toisto kuvastaa Rawlsin vaikutusvaltaa. Monet hänen esittämänsä oikeudenmukaisuuden pääperiaatteet ovat niin urauurtavia, että keskustelua eri yhteiskuntamallien oikeudenmukaisuusperustoista on mahdotonta käydä ottamatta niihin kantaa. Rawlsin ajatukset ovat osoittaneet hedelmälliseksi pohjaksi myös pohdittaessa sitä,

keitä kaikkia oikeudenmukaisuuden piiriin tulee ottaa ja missä määrin erilaisilta instituutioilta on syytä vaatia oikeudenmukaisuutta.

Syvimmin Rawlsin teorioita esittelevät oikeudenmukaisuutta filosofisena käsitteenä pohtiva valtio-opin professori Kaisa Herne, sopimukselliseen oikeudenmukaisuuteen pureutuva Häyry sekä oikeudenmukaisen vastuun jakautumista käsittelevä Ahola-Launonen. Heidän kirjoituksissaan Rawlsin peruspyrkimyksiksi hahmotuu halu löytää ”puhtaan oikeudenmukaisuuden” alkupiste, jonka avulla oikeudenmukaisuutta voisi tarkastella irrallaan yhteiskunnallisista asetelmista. Kehittelemänsä ”tietämättömyyden verhon” avulla Rawls loi teoreettisen asetelman, jossa ihmiset eivät tunne sosiaalista asemaansa ja koettavat siksi neuvotella yhteiselolleen mahdollisimman oikeudenmukaisen perustan. Tästä ajatusleikistä juontuviin periaatteisiin Rawls tuki esimerkiksi käsityksensä siitä, miten valtion ja kansalaisten välinen suhde tulisi järjestää.

Rawlsin filosofia on helppo tuoda suomalaiseen kontekstiin, sillä hänen hahmotelmiensa voi nähdä monilta osin toteutuneen pohjoismaisessa hyvinvointivaltiomallissa. Tuttua on esimerkiksi ajatus yhteiskunnan muodostamista instituutioista, jotka takaavat jokaiselle kansalaiselle tasavertaisen aseman. Rawlsin mukaan tällaisten rakenteiden toimiessa ihminen on lähtökohtaisesti vapaa, koska hänen hyvinvointinsa ei ole suoraan riippuvainen muista yksilöistä. Samaan aikaan ihminen kuitenkin luopuu osasta vapauttaan turvataksaan tasa-arvoa tuottavan yhteiskunnallisen järjestyksen toteutumisen. Tällaista vahvaa valtiota implikoivaa ajatusta on luonnollisesti kritisoitu aikojen saatossa. Esimerkiksi filosofi Robert Nozickin liberalismissa ”ihmisellä on luonnostaan [...] oikeus paitsi elämään ja vapautteen myös omaisuuteen” (s. 227–228). Tämän katsannon mukaan valtion suorittama tulonjako on itse asiassa epäoikeudenmukainen teko, joka loukkaa omistusoikeutta.

Teoreettisen pohdinnan äärimmäisimmätkin ajatukset on helppo palauttaa ajankohtaiseen keskusteluun siitä, millä ehtoilla yhteiskuntasopimus tulisi solmia. Asetelma konkretisoituu erinomaisesti yhteiskuntapolitiikan tutkija Raija Julkusen kirjoituksessa oikeudenmukaisuuden tunteen muuttumisesta Suomessa. Julkusen mukaan perinteisiksi hyveiksi määrittynyt vastavuoroisuus, yhdenvertaisuus ja kohtuullisuus ovat taipuneet yksilökeskeisemmille suuntauksille samalla kun kilpailukyky-nationalismi on noussut olennaiseksi yhteiskunnalliseksi doktriiniksi. Tämä näkyy esimerkiksi jyrkentyneenä asennoitumisena työttömiin tai sosiaaliturvan varassa eläviin ihmisiin – tai kuten etnisiä suhteita tutkinut professori Karmela Liebkind omassa kirjoituksessaan toteaa, sosioekonomisen eriytymisen myötä vieraksi ja uhkaaviksikin toiseutuviin ryhmiin.

Vaikka tällaiset kysymykset antaisivat mahdollisuuden eettisiin tai poliittisiin kannanottoihin, pysyy kirja ensisijaisesti neutraalina – tai korkeintaan hennon huo-

lestuneena talouden ylivallasta politiikassa ja yhteiskunnassa. Siellä täällä kuuluu kuitenkin myös voimakkaampia äänenpainoja. Kanta-aottavimmin ajatuksensa ilmaisee teoksen julkaisun aikoihin menehtynyt filosofi Sirkku Hellsten, joka suhteuttaa viimeaikaista demokratiakehitystä liberaalin humanismin arvokehukseen. Hellsteniä huolestuttaa etenkin suvaitsemattomuudesta käyttövoimaansa ammentavien ääri-ideologioiden pyrkimys vallata poliittinen areena liberaalidemokratian mukaisesti rakennettuja instituutioita hyödyntämällä, mutta poliittisen liberalismien arvoihin sitoutumatta. ”Jos demokraattiset instituutiot ja prosessit (kuten vaalit) säilyvät samalla kun perustavanlaatuiset arvot muuttuvat tai niitä muutetaan, ollaan menossa kohti lumedemokratiaa”, Hellsten painottaa (s. 144). Huolestuttaviksi esimerkkeiksi hän nimeää Donald Trumpin hallinnon Yhdysvalloissa sekä monien Afrikan maiden kehityksen, mutta kritiikin kärjen on helppo päätellä osuvan eurooppalaisiinkin populistisiin liikkeisiin.

Kaikkiaan teos on näkökulmien rikkaudesta huolimatta miellyttävän yhtenäinen. Kerronnan sidon oikeudenmukaisuuden tematiikkaan katoaa vain muutamin paikon. Monitieteisen käsitteilyn luontevuutta ihastellessa onkin helppo tuntea pientä harmitusta siitä, etteivät maantieteilijät ole päässeet osaksi keskustelua. Suunnittelun, ulossulkemisen ja rajaamisen kysymysten – tai toisaalta luonnonvaroihin ja eläintoimijuuteen liittyvien teemojen – kautta olisi ollut luontevaa tuoda esille erilaisten tilallisten kategorioiden rooli oikeudenmukaisuutta ilmentävinä ja jopa määrittävinä tekijöinä. Nyt kysymys siitä, miten tila, alue tai maisema kietoutuvat teoksessa esiteltyihin sosiaalsiin prosesseihin, jää lukijan pohdittavaksi. Sitä hedelmällisemmäksi ja vuorovaikutteisemmäksi lukukokemus toisaalta muodostuu; kirjan aihepiirejä on pohjattoman antoisaa suhteuttaa omaan kokemusmaailmaan, arvopohjaan, tietovarantoon sekä tieteelliseen taustaan.

Oikeudenmukaisuuden ongelmaa kirja ei tietenkään ratkaise. Pikemminkin ongelmallisuus määrittyy oikeudenmukaisuuden perusominaisuudeksi, joka tekee siitä erityisen tärkeän ja hedelmällisen keskustelunkohteen. Tämän keskustelun rikkauden teos tavoittaa erinomaisesti. Se kuvaa oikeudenmukaisuuden tavoittamattoman suurena ja monimutkaisena ilmiövyytinä, jonka muuttamiseksi riittää kuitenkin joskus yksi ainoa huomio.

HANNU LINKOLA

*Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen
koulutusohjelma,
Turun yliopisto*